

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
ANTONIO LA PERGOLA
της 26ης Νοεμβρίου 1998 *

1. Με διάταξη της 17ης Ιουλίου 1997, η Pretura circondariale di Bassano del Grappa (Ιταλία) υπέβαλε στο Δικαστήριο, στα πλαίσια της προδικαστικής διαδικασίας, δύο ερωτήματα αφορώντα την ερμηνεία του κανονισμού (ΕΟΚ) 3950/92 του Συμβουλίου, της 28ης Σεπτεμβρίου 1992, για τη θέσπιση συμπληρωματικής εισφοράς στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων¹ (στο εξής: κανονισμός 3950/92). Το πρώτο ερώτημα αφορά την έννοια «αγοραστής» κατά τα άρθρα 2 και 9 του κανονισμού· το δεύτερο έγκειται στο αν η παρακράτηση του οφειλομένου ως συμπληρωματική εισφορά ποσού, όπως προβλέπει το άρθρο 2, παράγραφος 2, συνιστά για τον αγοραστή υποχρέωση ή απλώς ευχέρεια.

Το κανονιστικό πλαίσιο

2. Για να μειώσει την έλλειψη ισορροπίας μεταξύ προσφοράς και ζήτησεως του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων, ο κανονισμός (ΕΟΚ) 856/84 του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1984, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 περί κοινής οργανώσεως της αγοράς στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων², εισήγαγε το αποκαλούμενο καθεστώς της «συμπληρωματικής εισφοράς». Σύμφωνα με το καθεστώς αυτό, αναγνωρίζεται στους παραγωγούς μια «ποσότητα αναφοράς» υπο-

λογιζόμενη με γνώμονα την παραγωγή επί συγκεκριμένη χρονική περίοδο· για το καθ' υπέρβαση της εν λόγω ποσότητας αναφοράς γάλα εισπράττεται, συνακόλουθα, χρηματικό ποσό αποκαλούμενο «συμπληρωματική εισφορά».

Αρχικά, είχε προβλεφθεί ότι το καθεστώς επρόκειτο να διαρκέσει για χρονική περίοδο εννέα ετών, η οποία στη συνέχεια παρατάθηκε για άλλα επτά έτη με τον κανονισμό 3950/92. Και στην προκειμένη περίπτωση, η τεχνική στην οποία προσέφυγε ο νομοθέτης για τη θεραπεία του ζητήματος της πλεονασματικής παραγωγής γάλακτος είναι εκείνη που ήδη χρησιμοποιήθηκε με τον κανονισμό 856/84 και «συνίσταται στην επιβολή εισφοράς επί των ποσοτήτων γάλακτος που συλλέγονται ή πωλούνται απευθείας, πέραν ενός κατωτάτου ορίου εγγυήσεως»³.

3. Το άρθρο 1 του κανονισμού 3950/92 ορίζει ότι:

«Θεσπίζεται, για επτά νέες διαδοχικές περιόδους δώδεκα μηνών, αρχής γενομένης από 1ης Απριλίου 1993, συμπληρωματική πρόσθετη εισφορά, η οποία επιβαρύνει τους παραγωγούς αγελαδινού γάλακτος επί των ποσοτήτων γάλακτος ή ισοδυνάμου γάλα-

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ιταλική.

1 — ΕΕ L 405, σ. 1.

2 — ΕΕ L 90, σ. 10.

3 — Βλ. τρίτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 3950/92.

κτος, οι οποίες παραδίδονται σε αγοραστή ή πωλούνται απευθείας προς κατανάλωση, κατά τη διάρκεια της συγκεκριμένης δωδεκάμηνης περιόδου, και οι οποίες υπερβαίνουν ποσότητα που πρόκειται να καθοριστεί.

τιμής του γάλακτος την οποία καταβάλλει στους παραγωγούς που οφείλουν την εισφορά και, αν όχι, το ποσό το οποίο εισπράττει με κάθε κατάλληλο μέσο.

(...)

Η εισφορά καθορίζεται στο 115 % της ενδεικτικής τιμής του γάλακτος».

Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 2:

«1. Η εισφορά οφείλεται για όλες τις ποσότητες γάλακτος ή ισοδυνάμου γάλακτος που διατίθενται στο εμπόριο κατά την οικεία δωδεκάμηνη περίοδο και οι οποίες υπερβαίνουν μία από τις ποσότητες που αναφέρονται στο άρθρο 3. Κατανέμεται μεταξύ των παραγωγών που [συνέτειναν] στην υπέρβαση.

Όταν οι ποσότητες που παραδίδει ένας παραγωγός υπερβαίνουν την ποσότητα αναφοράς την οποία διαθέτει, ο αγοραστής δικαιούται να παρακρατεί έναντι της οφειλομένης εισφοράς, σύμφωνα με διαδικασίες που θα καθορίσει το κράτος μέλος, ποσό της τιμής του γάλακτος για κάθε παράδοση του παραγωγού αυτού, η οποία υπερβαίνει την ποσότητα αναφοράς την οποία διαθέτει.

3. Όσον αφορά τις απευθείας πωλήσεις, ο παραγωγός καταβάλλει την οφειλόμενη εισφορά στον αρμόδιο οργανισμό του κράτους μέλους πριν από συγκεκριμένη ημερομηνία και σύμφωνα με διαδικασίες που πρόκειται να καθοριστούν».

(...)

2. Όσον αφορά τις παραδόσεις, ο υπόχρεος της εισφοράς αγοραστής καταβάλλει στον αρμόδιο οργανισμό του κράτους μέλους, πριν από μια ορισμένη ημερομηνία και σύμφωνα με διαδικασίες που θα καθορισθούν, το οφειλόμενο ποσό το οποίο παρακρατεί επί της

4. Για τους σκοπούς της εφαρμογής του παρόντος κανονισμού, το άρθρο 9 δίδει τους ακόλουθους ορισμούς:

«Για τους σκοπούς του παρόντος κανονι-

ομού, νοείται ως:

ε) αγοραστής: η επιχείρηση ή η ένωση που αγοράζει γάλα ή άλλα γαλακτοκομικά προϊόντα από τον παραγωγό:

(...)

— για να τα επεξεργαστεί ή να τα μεταποιήσει,

γ) παραγωγός: κάτοχος γεωργικής εκμεταλλεύσεως, φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή ομάδα φυσικών ή νομικών προσώπων, η εκμετάλλευση των οποίων βρίσκεται στο γεωγραφικό έδαφος της Κοινότητας:

— για να τα παραχωρήσει σε μία ή περισσότερες επιχειρήσεις οι οποίες επεξεργάζονται ή μεταποιούν το γάλα ή τα άλλα γαλακτοκομικά προϊόντα.

— που πωλεί γάλα ή άλλα γαλακτοκομικά προϊόντα απευθείας στον καταναλωτή,

[Πάντως], νοείται ως αγοραστής μια ομάδα αγοραστών, εγκατεστημένων στην ίδια γεωγραφική περιοχή, η οποία διενεργεί για λογαριασμό των μελών της εργασίες διοικητικής και λογιστικής φύσεως που είναι αναγκαίες για την καταβολή της εισφοράς (...),

ή/και

στ) επιχείρηση που επεξεργάζεται ή μεταποιεί γάλα ή άλλα γαλακτοκομικά προϊόντα: η επιχείρηση ή η ομάδα που ασχολείται με τη συγκέντρωση, συσκευασία, αποθήκευση και ψύξη του γάλακτος, καθώς και τη μεταποίηση του γάλακτος ή περιορίζει τις γαλακτοκομικές της δραστηριότητες σε μία από τις παραπάνω πράξεις,

— που παραδίδει στον αγοραστή,

δ) εκμετάλλευση: το σύνολο των μονάδων παραγωγής τις οποίες διαχειρίζεται ο παραγωγός και οι οποίες βρίσκονται στο γεωγραφικό έδαφος της Κοινότητας,

ζ) παράδοση: κάθε παράδοση [ποσότητας] γάλακτος ή άλλων γαλακτοκομικών προϊόντων, η μεταφορά της οποίας εξασφαλίζεται από τον παραγωγό ή από τον

αγοραστή ή από την επιχείρηση που επεξεργάζεται ή μεταποιεί τα προϊόντα αυτά ή από έναν τρίτο,

οποιαδήποτε εκμετάλλευση ευρισκόμενη στο έδαφος αυτού του κράτους μέλους.

η) γάλα ή ισοδύναμο γάλακτος που πωλούνται απευθείας στην κατανάλωση: το γάλα ή τα μεταποιημένα σε ισοδύναμο γάλακτος γαλακτοκομικά προϊόντα, τα οποία πωλούνται ή διατίθενται δωρεάν, χωρίς τη μεσολάβηση επιχειρήσεως επεξεργασίας ή μεταποίησεως του γάλακτος ή άλλων γαλακτοκομικών προϊόντων».

Οι ποσότητες οι οποίες παραδίδονται από έναν παραγωγό προκειμένου να υποστούν επεξεργασία ή μεταποίηση στα πλαίσια συμβάσεως κατ' αποκοπήν εργασίας, θεωρούνται ως παράδοση (...).»

Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 7 του κανονισμού 536/93:

5. Για τους σκοπούς της παρούσας υποθέσεως, πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη και ο κανονισμός (ΕΟΚ) 536/93 της Επιτροπής, της 9ης Μαρτίου 1993, περί λεπτομερών κανόνων εφαρμογής της συμπληρωματικής εισφοράς στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων⁴. Το άρθρο 1 του κανονισμού προβλέπει ότι:

«1. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα ελέγχου προς διασφάλιση της εισπράξεως της εισφοράς επί των ποσοτήτων γάλακτος και ισοδυνάμου γάλακτος που τίθενται σε εμπορία καθ' υπέρβαση της μιας ή της άλλης των ποσοτήτων οι οποίες αναφέρονται στο άρθρο 3 του κανονισμού (ΕΟΚ) 3950/92. Για τον σκοπό αυτό:

«Για τον υπολογισμό της συμπληρωματικής εισφοράς που θεσπίζεται με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3950/92:

α) όλοι οι αγοραστές οι οποίοι πραγματοποιούν τις συναλλαγές τους στο έδαφος κράτους μέλους αναγνωρίζονται από αυτό.

(...).»

1) ως ποσότητες γάλακτος ή ισοδυνάμου γάλακτος οι οποίες τίθενται σε εμπορία, σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού, σε κράτος μέλος, νοούνται οι ποσότητες γάλακτος ή ισοδυνάμου γάλακτος που εξέρχονται από

6. Με βάση τις ανωτέρω διατάξεις, το προεδρικό διάταγμα της Ιταλικής Δημοκρατίας (στο εξής: ΠΔ 569/93) ορίζει ότι: «(...) ως αγοραστές του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων νοούνται, για τους σκοπούς της εφαρμογής του παρόντος, οι συνεταιρισμοί που χρησιμοποιούν ή μεταποιούν το αγελαδινό γάλα, ανεξάρτητα από τη νομική

⁴ — ΕΕ L 57, σ. 12.

φύση της σχέσεως βάσει της οποίας έλαβε χώρα η επίδικη παράδοση γάλακτος και γαλακτοκομικών προϊόντων στον συνεταιρισμό».

Τα πραγματικά περιστατικά και τα υποβληθέντα ερωτήματα

7. Η αχθείσα ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου διαφορά εντάσσεται στο κανονιστικό πλαίσιο που μόλις περιέγραψα.

Η Consorzio Caseifici Altopiano di Asiago (στο εξής: Consorzio) είναι οργάνωση στην οποία μετέχουν ως μέλη διάφορες συνεταιριστικές ενώσεις παραγωγής γάλακτος. Όπως προκύπτει από τη διάταξη περί παραπομπής, η Consorzio αναγνωρίστηκε, κατόπιν αιτήσεώς της, ως «αγοραστής», κατά την έννοια του άρθρου 1, τρίτο εδάφιο, του ΠΔ 569/93.

Με διάταξη της 29ης Μαΐου 1996 εκδοθείσα κατόπιν αιτήσεως της Regione Veneto, η Consorzio κλήθηκε να καταβάλει το ποσό των 45 000 000 ιταλικών λιρών (LIT), ως διοικητική κύρωση, λόγω παρατυπιών κατά την τήρηση του μητρώου των προμηθευτών και λόγω μη συστάσεως αποθεματικού από τη συμπληρωματική εισφορά εκ μέρους των μελών της Consorzio που είχαν υπερβεί τη διαθέσιμη ποσόστωση γάλακτος.

Κατά της εν λόγω διοικητικής κυρώσεως η Consorzio προσέφυγε στην Pretura circondariale di Bassano del Grappa, αιτούμενη τη μη εφαρμογή του ΠΔ 569/93 στην περίπτωσή της, δεδομένου ότι δεν μπορούσε να θεωρηθεί ως «αγοραστής» κατά την έννοια του κανονισμού 3950/92. Σε κάθε περίπτωση, η Consorzio ισχυρίζεται ότι η κοινοτική νομοθεσία προβλέπει όχι την υποχρέωση αλλά απλώς την ευχέρεια του αγοραστή να συστήσει αποθεματικό από τη συμπληρωματική εισφορά.

8. Κατόπιν αυτού, το αιτούν δικαστήριο, ανέστειλε τη δίκη και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχουν τα άρθρα 9 και 2 του κανονισμού (ΕΟΚ) 3950/92, της 28ης Δεκεμβρίου 1992, την έννοια ότι μπορεί να χαρακτηριστεί ως “αγοραστής”, ο οποίος οφείλει να καταβάλει τη συμπληρωματική εισφορά, οποιοδήποτε πρόσωπο στο οποίο παραδίδεται γάλα, ανεξαρτήτως της νομικής φύσεως της σχέσεως που οδήγησε στην παράδοση, και συγκεκριμένα την έννοια ότι μπορεί να χαρακτηριστεί ως αγοραστής η ένωση συνεταιρισμών γάλακτος σε σχέση με την ποσότητα γάλακτος που της διέθεσαν, χωρίς να της πωλήσουν, τα μέλη συνεταιρισμού;

2) Έχει το άρθρο 2, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΟΚ) 3950/92, της 28ης Δεκεμβρίου 1992, την έννοια ότι η παρακράτηση του ποσού που οφείλεται ως συμπληρωματική εισφορά επί του κατα-

βληθέντος στους παραγωγούς ποσού συνιστά για τον αγοραστή γνήσια υποχρέωση ή απλώς ευχέρεια προς το συμφέρον του ίδιου του αγοραστή, για τη μη άσκηση της οποίας δεν μπορούν να επιβληθούν κυρώσεις;»

Επί του πρώτου ερωτήματος

9. Προκαταρκτικώς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι τα πραγματικά περιστατικά που εξέθεσε το αιτούν δικαστήριο για τους σκοπούς της απαντήσεως που πρέπει να δοθεί στο πρώτο ερώτημα δεν είναι από τα πλέον σαφή. Δεν παρατίθενται ιδίως ενδεικτικά στοιχεία ως προς τη φύση του δεσμού μεταξύ της Consorzio και των μελών της ούτε ως προς τον ρόλο που αυτή καλείται να διαδραματίσει στα πλαίσια της εμπορίας του προϊόντος. Πάντως, θεωρώ ότι τα ανεπαρκή αυτά στοιχεία που προκύπτουν από τη διάταξη περί παραπομπής είναι εν πάση περιπτώσει ικανά για τη διευκρίνιση του περιεχομένου του ερωτήματος και την κατά τρόπο λυσιτελή απάντησή του για την επίλυση της διαφοράς στην κύρια δίκη.

Κατά την άποψή μου, πράγματι, σημείο αφετηρίας πρέπει να είναι η διαπίστωση ότι, όπως προκύπτει από τα ενδεικτικά στοιχεία του φακέλου, η Consorzio αναγνωρίστηκε με δική της πρωτοβουλία ως αγοραστής, αναγνώριση, η οποία εναπόκειται, βάσει του προαναφερθέντος άρθρου 7 του κανονισμού 536/93, στις αρχές των κρατών μελών. Η ίδια Consorzio είναι εκείνη που αμφισβητεί τη νομιμότητα της οικείας αναγνωρίσεως στα πλαίσια της κύριας δίκης. Η αμφισβήτηση αυτή οφείλεται συγκεκριμένα στο γεγονός ότι, σύμφωνα με τον κανονισμό 3950/92, ουσιώδη προϋπόθεση για τον χαρακτηρισμό

ενός αγοραστή γάλακτος ή γαλακτοκομικών προϊόντων είναι η ύπαρξη συμβάσεως πώλησεως. Στο πλαίσιο της διαφοράς της κύριας δίκης, η Consorzio ισχυρίζεται, συνακόλουθα, ότι αντίκειται προς τις διατάξεις του προαναφερθέντος κανονισμού 3950/92 το ΠΔ 569/93, στον βαθμό που ορίζει ότι οι συνεταιριστικές ενώσεις — ή οι ομάδες συνεταιριστικών ενώσεων — πρέπει να θεωρούνται ως αγοραστές, ανεξάρτητα από τη νομική φύση της σχέσεως βάσει της οποίας έλαβε χώρα η επίδικη παράδοση. Εξ αυτού προέκυψε η ανάγκη το αιτούν δικαστήριο να παραπέμψει στο Δικαστήριο το προδικαστικό αυτό ερώτημα, σκοπός του οποίου είναι, στην πραγματικότητα, να διευκρινιστεί το ερώτημα αν ένα υποκειμένο δικαίου όπως η Consorzio μπορεί να θεωρηθεί αγοραστής, κατά την έννοια του κανονισμού 3950/92, μολοντί παραλαμβάνει το γάλα από τα μέλη της βάσει εννόμων σχέσεων που διαφέρουν από σύμβαση δυναμένη να χαρακτηριστεί ως σύμβαση πώλησεως κατ' εφαρμογήν του εθνικού δικαίου.

10. Με τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσε στο Δικαστήριο, η Consorzio προτείνει να δοθεί στο ερώτημα αυτό αρνητική απάντηση, επικαλούμενη κατ' ουσία επιχειρήματα στηριζόμενα στο γράμμα της διατάξεως. Σύμφωνα με την άποψη αυτή, ο ίδιος ο επίδικος κανονισμός κάνει χρήση εκφράσεων με σημειολογική σημασία, συναγομένων κατ' ανάγκη την ύπαρξη συμβάσεως πώλησεως: συγκεκριμένα, ο αγοραστής είναι ένας από τους δύο συμβαλλομένους της πράξεως. Εξάλλου, το άρθρο 2, παράγραφος 2, αναφέρεται στην «τιμή» του προϊόντος· η Consorzio ισχυρίζεται ότι η τιμή είναι επίσης ουσιώδες στοιχείο της πώλησεως. Η απορρέουσα εξ αυτού συνέπεια είναι ότι ένας επιχειρηματίας δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως αγοραστής, κατά την έννοια του κανονισμού, παρά μόνον εφόσον παραλα-

βάνει το γάλα βάσει συμβατικής σχέσεως εμπόπτουσας σε μία από τις προβλεπόμενες με το εθνικό δίκαιο μορφές πωλήσεως.

από έναν μεσάζοντα. Επομένως, έχοντας αποκλείσει την πρώτη περίπτωση, εκείνο που απομένει είναι η ένταξη της παρούσας υποθέσεως στο πλαίσιο της δεύτερης.

Η Regione Veneto και η Ιταλική Κυβέρνηση έχουν την αντίθετη άποψη. Ισχυρίζονται ότι η αναφορά του κανονισμού στον αγοραστή δεν μπορεί να νοείται όπως στο αστικό δίκαιο: ήτοι ως συμβαλλόμενος σε σύμβαση πωλήσεως, κατά τον ιταλικό αστικό κώδικα. Ισχυρίζονται ότι, στα πλαίσια της υποθέσεως που ενδιαφέρει εν προκειμένω, το σύστημα που εγκαθίδρυσε ο κανονισμός επικεντρώνεται μάλλον στον χρόνο της παραδόσεως του προϊόντος: επομένως, αγοραστή είναι εκείνος που παραλαμβάνει το γάλα από τους παραγωγούς, ανεξάρτητα από τον νομικό τίτλο βάσει του οποίου λαμβάνει χώρα η παράδοση.

11. Συντάσσομαι με την τελευταία αυτή θέση που προεξέθεσα. Είναι προπάντων σκόπιμο να διευκρινιστεί, από απόψεως της γενικής οικονομίας του συστήματος, ότι ο επίδικος κανονισμός προβλέπει δύο δυνατές μορφές εμπορίας: η πρώτη — η οποία είναι αλυσιτελής εν προκειμένω — είναι εκείνη των αποκαλουμένων «απευθείας πωλήσεων», ήτοι των περιπτώσεων όπου το προϊόν πωλείται απευθείας από τον παραγωγό στον καταναλωτή. Η δεύτερη — η οποία αφορά την προκειμένη υπόθεση — είναι εκείνη όπου εμπλέκεται η έννοια του αγοραστή: πρόκειται για μορφή εμπορίας, στα πλαίσια της οποίας το προϊόν, αντί να τεθεί ευθέως στην κατανάλωση, περνά

Τούτου δοθέντος, απομένει να εξεταστεί αν ο αγοραστής λογίζεται κατά τον κανονισμό ως συμβαλλόμενος σε σύμβαση πωλήσεως, κατ' εφαρμογήν του εθνικού δικαίου, ή αν αντίθετα εκλαμβάνεται, υπό γενικότερη έννοια, ως ενδιάμεσος, ο οποίος παρεμβάλλεται στο εμπορικό κύκλωμα μεταξύ του παραγωγού και των καταναλωτών. Κατά την άποψή μου, ορθή είναι η δεύτερη λύση. Η αντίθετη άποψη, υποστηριχθείσα από την Consorzio, στηρίζεται αποκλειστικά στο επιχείρημα που αρύεται από το γράμμα του κανονισμού, σύμφωνα με τον οποίο η έννοια «αγοραστής» συνδέεται κατ' ανάγκη με τη σύμβαση πωλήσεως. Ενδέχεται ο ισχυρισμός αυτός να είναι επίσης θεωρητικά ορθός, δεν επιβεβαιώνεται όμως κατά τρόπο αποφασιστικό από την οικονομία του κανονισμού. Αντίθετα, ο κανονισμός σιωπά προφανώς επί του ζητήματος της υπάρξεως συμβάσεως πωλήσεως, όσον αφορά την περίπτωση που είναι λυσιτελής εν προκειμένω. Συγκεκριμένα, το άρθρο 9, στοιχείο γ', δίδει τον ορισμό του παραγωγού ως του φυσικού ή νομικού προσώπου «που πωλεί γάλα ή άλλα γαλακτοκομικά προϊόντα απευθείας στον καταναλωτή ή/και που παραδίδει στον αγοραστή»⁵. Επομένως, όσον αφορά το σύνολο των αποκαλουμένων «απευθείας πωλήσεων» γίνεται ευθεία αναφορά στον θεσμό της πωλήσεως, ενώ, όταν πρόκειται για την περίπτωση όπου παρεμβαίνει ο αγοραστής, η διάταξη διευκρινίζει απλώς και μόνο ότι ο τελευταίος αναλαμβάνει τις «παραδόσεις», χωρίς περαιτέρω διευκρίνιση ως προς τον νομικό τίτλο, βάσει του οποίου διενεργείται η παράδοση.

5 — Η υπογράμμιση δική μου. Για την έννοια του παραγωγού, βλ. τις αποφάσεις της 15ης Ιανουαρίου 1991 στην υπόθεση C-341/89, Ballmann (Συλλογή 1991, σ. I-25), και της 9ης Οκτωβρίου 1997 στην υπόθεση C-152/95, Mason κ.λπ. (Συλλογή 1997, σ. I-5429).

Ακολούθως, το γεγονός ότι ο νομικός χαρακτηρισμός των συμβατικών σχέσεων μεταξύ παραγωγού και αγοραστή στερείται λυσιτελείας επιβεβαιώνεται από τον κανονισμό 536/93. Το άρθρο 1 του κανονισμού διευκρινίζει, συγκεκριμένα, ότι «ως ποσότητες γάλακτος ή ισοδυνάμου γάλακτος οι οποίες τίθενται σε εμπορία, σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού, σε κράτος μέλος, νοούνται οι ποσότητες γάλακτος ή ισοδυνάμου γάλακτος που εξέρχονται από οποιαδήποτε εκμετάλλευση ευρισκόμενη στο έδαφος αυτού του κράτους μέλους»⁶. Επομένως, και στο σημείο αυτό ο νομοθέτης δεν ενδιαφέρεται προφανώς για τον ορισμό των σχέσεων μεταξύ παραγωγού και αγοραστή που απαντά στο εθνικό δίκαιο. Αντίθετα, η κοινοτική κανονιστική ρύθμιση διαπνέεται από ένα πολύ ευρύ κριτήριο εμπορίας, το οποίο λαμβάνει υπόψη τον χρόνο της παραδόσεως από τον παραγωγό, ανεξάρτητα από τον νομικό τίτλο, βάσει του οποίου το προϊόν παραδόθηκε στη συνέχεια στον αγοραστή, αφού προηγουμένως εγκατέλειψε τα αποθέματα του παραγωγού.

Επομένως, για τους σκοπούς του προσδιορισμού του «αγοραστή», θεωρώ ότι είναι αναγκαίο και επαρκές ότι ο ενδιαφερόμενος παραλαμβάνει από τον παραγωγό γάλα ή γαλακτοκομικά προϊόντα. Ασφαλώς, η απλή παράδοση δεν αρκεί αφ' εαυτής για να χαρακτηριστεί ο αποδέκτης ως αγοραστής, κατά την έννοια του κανονισμού 3950/92. Πρέπει επίσης — όπως προβλέπει ακριβώς το άρθρο 9, στοιχείο ε' — να παραλαμβάνει τα προϊόντα «προκειμένου να τα επεξεργαστεί ή να τα μεταποιήσει» ή «προκειμένου να τα παραχωρήσει σε μία ή περισσότερες επιχειρήσεις οι οποίες επεξεργάζονται ή μεταποιούν το γάλα ή τα άλλα γαλακτοκομικά προϊόντα». Αφ' ης

στιγμής πληρούνται οι ανωτέρω προϋποθέσεις, στερείται παντελώς σημασίας το ποιος είναι ο νομικός τίτλος βάσει του οποίου χωρεί η παράδοση.

12. Όσον αφορά συγκεκριμένα το ερώτημα αν ομάδα συνεταιριστικών ενώσεων μπορεί επίσης να χαρακτηριστεί ως αγοραστής, παρατηρώ ότι εναπόκειται συγκεκριμένα στο εθνικό δικαστήριο να προβεί στον χαρακτηρισμό αυτόν υπό το φως των πραγματικών και νομικών στοιχείων που προσιδιάζουν στην παρούσα διαφορά. Το Δικαστήριο δεν μπορεί παρά να περιοριστεί στο να παράσχει μία κλειδα γενικής ερμηνείας, αποκλείοντας την περίπτωση μια σύμβαση πωλήσεως, βάσει της οποίας ο παραγωγός παραδίδει το προϊόν στον αγοραστή εισπράττοντας από τον τελευταίο δεδομένη τιμή, να είναι αναγκαία προκειμένου να προσδιοριστεί ποιος είναι ο αγοραστής κατά την έννοια του κανονισμού 3950/92. Στα πλαίσια της οικονομίας του κανονισμού, δεν υφίσταται κανένα στοιχείο αποκλείον θεωρητικώς μία οργάνωση συνεταιριστικού χαρακτήρα, η οποία παραλαμβάνει ένα προϊόν από παραγωγό μέλος της, ο οποίος με τη σειρά του πρόκειται να λάβει από τον οργανισμό χρηματικό ποσό, σύμφωνα με τις προσδιοριζόμενες εντός της συνεταιριστικής ενώσεως λεπτομέρειες, να θεωρείται επίσης ως αγοραστής. Τούτο ακόμη και αν η σχετική παράδοση δεν χαρακτηρίζεται ως σύμβαση πωλήσεως κατά το εθνικό δίκαιο.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

13. Το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα αφορά το άρθρο 2, παράγραφος 2, του κανονισμού 3950/92 και συγκεκριμένα την υποχρέωση καταβολής της συμπληρωματικής εισφοράς. Σύμφωνα με τον επίδικο κανονισμό,

6 — Η υπογράμμιση δική μου.

η ανωτέρω υποχρέωση βαρύνει τον αγοραστή. Οι λόγοι της συγκεκριμένης επιλογής του νομοθέτη παρατίθενται στην όγδοη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού: «Προκειμένου να αποφευχθούν, όπως κατά το παρελθόν, μακρές καθυστερήσεις στην είσπραξη και την καταβολή της εισφοράς, ασυμβίβαστες με τον στόχο του καθεστώτος, είναι σκόπιμο να καθοριστεί ότι ο αγοραστής [ο οποίος προφανώς είναι ο καταλληλότερος να πραγματοποιεί τις απαιτούμενες πράξεις] είναι ο υπόχρεος της εισφοράς και να του δοθούν τα μέσα εισπράξεώς της από τους παραγωγούς που είναι οι οφειλέτες». Κατά συνέπεια, το άρθρο 2 του κανονισμού προέβλεπε ότι ενάπκειται στον αγοραστή να καταβάλει την εισφορά, παρακρατώντας προς τον σκοπό αυτό το προς είσπραξη ποσό επί της τιμής του γάλακτος που κατέβαλαν οι παραγωγοί, οφειλέτες της εισπράξεως. Πλην όμως, και αυτό ακριβώς είναι το αντικείμενο του υποβληθέντος στο Δικαστήριο ερωτήματος, το αιτούν δικαστήριο διατηρεί επιφυλάξεις ως προς το αν ο αγοραστής *οφείλει* να προβεί στη συγκεκριμένη παρακράτηση ή αν ο κανονισμός του απονέμει απλώς *ευχέρεια* προς τούτο.

Οι διάδικοι που υπέβαλαν παρατηρήσεις συγκλίνουν ως προς την άποψη ότι η παρακράτηση από τον αγοραστή του ποσού της εισφοράς δεν συνιστά υποχρέωση αλλά απλώς ευχέρεια. Συμμερίζομαι την άποψη αυτή. Συγκεκριμένα, ενώ το άρθρο 2, παράγραφος 2, προβλέπει τη δυνατότητα του αγοραστή να παρακρατήσει το ύψος της εισφοράς επί της καταβλητέας στον παραγωγό τιμής, προσθέτει ότι «και, αν όχι», το ποσό μπορεί να εισπραχθεί «*με κάθε κατάλληλο μέσο*». Επομένως, από την ίδια τη διάταξη του άρθρου προκύπτει ότι ενδέχεται να μη διενεργηθεί καμία πράξη παρακρατήσεως και ο αγοραστής να ανακτήσει το ύψος της εισφοράς υπό άλλες μορφές. Επιπλέον, το άρθρο 2, παρά-

γραφος 2, τρίτο εδάφιο, ορίζει ότι: «Όταν οι ποσότητες που παραδίδει ένας παραγωγός υπερβαίνουν την ποσότητα αναφοράς την οποία διαθέτει, ο αγοραστής *δικαιούται*⁷ να παρακρατεί έναντι της οφειλομένης εισφοράς, σύμφωνα με διαδικασίες που θα καθορίσει το κράτος μέλος, ποσό της τιμής του γάλακτος για κάθε παράδοση του παραγωγού αυτού, η οποία υπερβαίνει την ποσότητα αναφοράς την οποία διαθέτει.» Άρα, το επίδικο άρθρο δεν βαρύνει τον αγοραστή με καμία υποχρέωση, αλλά απλώς περιορίζεται στην πρόβλεψη ότι αυτός «*δικαιούται*» να προβεί στην παρακράτηση έναντι της οφειλομένης στον παραγωγό τιμής. Πρόκειται, δηλαδή για απλή ευχέρεια, η μη χρήση της οποίας δεν συνεπάγεται κυρώσεις· πάντως, είναι σαφές ότι ο αγοραστής ευθύνεται για τη συμπληρωματική εισφορά και ότι, αν επιθυμεί να κάνει χρήση της ευχερείας να προβεί στη συγκεκριμένη παρακράτηση, οφείλει εν πάση περιπτώσει να εισπράξει από τους παραγωγούς, με κάθε κατάλληλο μέσο, την εισφορά που αυτοί οφείλουν.

Εν συμπεράσματι, θεωρώ ότι στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι ο αγοραστής είναι υπεύθυνος για την καταβολή της συμπληρωματικής εισφοράς, αλλ' ότι δεν οφείλει κατ' ανάγκη να διασφαλίσει την ανάκτηση του ποσού αυτού μέσω παρακρατήσεως ενός αντιστοίχου ποσού επί της οφειλομένης από τον ίδιο τον παραγωγό τιμής.

7 — Η υπογράμμιση δική μου.

Πρόταση

14. Ενόψει των όσων προεξέθεσα, προτείνω να δοθούν οι ακόλουθες απαντήσεις στο εθνικό δικαστήριο:

- «1) Τα άρθρα 2 και 9 του κανονισμού (ΕΟΚ) 3950/92 του Συμβουλίου, της 28ης Δεκεμβρίου 1992, έχουν την έννοια ότι πρέπει να θεωρείται ως αγοραστής και κατά συνέπεια ως υπόχρεος καταβολής συμπληρωματικής εισφοράς, το υποκείμενο δικαίου που ασκεί τις δραστηριότητες που απαριθμεί το άρθρο 9, στοιχείο ε', πρώτη και δεύτερη περίπτωση, και παρέλαβε γάλα ή γαλακτοκομικά προϊόντα, ανεξαρτήτως του νομικού χαρακτηρισμού της σχέσεως λόγω της οποίας πραγματοποιήθηκε η παράδοση. Κατά συνέπεια, δεν είναι απαραίτητο να γίνεται η παράδοση βάσει συμβάσεως που χαρακτηρίζεται ως σύμβαση πωλήσεως κατά το εθνικό δίκαιο.

- 2) Το άρθρο 2, παράγραφος 2, του κανονισμού 3950/92 έχει την έννοια ότι ο αποκτών υποχρεούται να ανακτήσει έναντι των παραγωγών το ποσό της εισφοράς για την οποία είναι οφειλέτης, την οποία όμως υποχρεούται να καταβάλει ο αγοραστής. Πάντως, ο αγοραστής δεν υποχρεούται οπωσδήποτε να ανακτήσει το σχετικό ποσό διά παρακρατήσεις επί του καταβλητέου στον παραγωγό ποσού αλλ' αντιθέτως μπορεί να το πράξει "με κάθε κατάλληλο μέσο"».